

K L A R E
B E S G R Y V I N G

Van

CABO DE BONA ESPERANCA;

Med de By-gelegen Kust naar Angola toe,
Van CABO NEGRO af.

Vervattende de Ondekking, Benaaming, Gelegendheyd,
Verdeling, en Betrekking.

Als ook

D E H O E D A N I G H E D E N

Der Elementen / Bestandige-stoffen / Gewassen /
en Dieren; Ende ook des Volks Nature / in Wezen / Zeden /
en Staat; med de Bezonderheden van dien.

*Alles met veel moeyten zeer vlytig by een getogen, en
vervolgens Duydelijk Beschreven.*

t' A M S T E R D A M,

By JODOCUS HONDIUS; Land-en Zee-
Kaart-maker, aan 't op-gaan der Beurze in den
Wakkeren Hond, Anno 1652.

den van zeer goeden Reuk: ^p die daar overbloedigh wassen ^p I. Holl. voy. 1595.
 Daar is ook ^q sghoon Vlees-kruyd, dat by 't versghe bleesgh ^q Sghip
 gekookt wezende zeer aangenaam smaakt. Ook isser ^r Haarl. Besghr.
 Grootte ende klepne Zuring. En inde Kreupel-ruygte is ^r Spilberge voy. 1601.
 een soorte van kruyd/ smakende als goede Warm-moes. ^s I. Holl. voy. 1595.

^t Daer ^t zijn ook Bloemen met zeer goeden Reuk / ende ^t Linsghot
 eenige Kuygte met Geele Bloempjens. ^u cours. c. 2 en 3.

^v Inde Zee zietmen verscheyde Gewassen drijben/te weten/ ^v I. Holl. voy. 1595.
 een soorte by de Portugezen genaamd Trombas, ^w zijnde ^w en meest
 groote dikke Rieten die met de wortel daar aan in Zee drij- ^w alle an-
 ven/zijnde met Zee-mosgh groen bewassen ende zy zijn ^x van ^x dere.
 fatsoen als Bazynnen / dogh zy zijn wat langer hier aan de ^y Linsgh.
 Caap te vinden als aan I. de Tristan da Cunha, daar zy van ^y cours. c. 2. en 3.
 daan komen drijben naar 't getuygen van Linsghoten door ^z St. v. I. a
 de wind van deeze Eylanden afgewaayd zijnde; 't welk ^z gen voy. 1608. en
 hoe 't harder waayd hoe 't meer daar af / naar de West-zijde ^z andere.
 van Cabo de Bona Esperança toe drijft tot aan den oeber en ^z Linsghot
 in de Bapen / ^z by welk riet de Schippers deeze Kaap be- ^z cap. 5.
 kennen te naderen / vermits het in groten overbloet in Zee ^z Der-
 drijft. ^z sgheyde ^z andere.

Sargossa, ^z is een soorte van kruyd dat de gedaante heeft ^z P. v.
 als het Wier in Holland omtrent Wieringen / ofte anders ^z Kaard.
^z als Steen-kroos, 't welk wel eenige honderd mijlen wijd ^z Matelief
 en breed in den Aethiopisghe Zee gezien word met hopen drij- ^z voy. 1608.
 vende / om welker oorzaak de Zee daar het drijft de Kroos- ^z en ande-
 Zee genaamd word. Voorders zoo werd ook in Zee gelijk ^z re.
 by Cabo das Aiguilhas verhaald is / 't gebonden 't Vis-been, ^z I. Holl. voy. 1595.
 oft Sas-been dat de Goudsmeden gebuykken ^z en ande-
^z die dat zel- ^z en re.
 bige Zee-sghuym noemen / komende zoo eenige zeggen van
 Zee-katten die daar veel zijn &c.

Der Dieren.

^z Daar is ober al ^a Overvloedigh veel Vee te weten Ossen, ^a B. v. I. a
 Koeyen en Kalveren, d' Ossen zijnder ^b Groot / ^b Dik / ^b en ande-
 Sghoon / en bleesgh / maar niet vet; zijnde met Bulten ^b I. Holl. voy. 1595.
 gelijk in Spagnen / sommige hebben heel grootte Hoozen / ^b en ande-
 en re.

Bloemen.

Gewassen
in Zee.

Beesten.

en andere wederom en hebben geen Hoozen. Ook isser over-
 bloedigh veel Sghapen zeer groot/lang van beenen/ Sghoon/
 ende van zeer goeden smaak / ter oorzak van het goede Gras
 en Kruid dat zy eten: zy hebben lange dikke Steerten / by
 naar een; dik daar zoo veel aan te eten is als aan een geheel
 kwartier / zijnde ^c van 8 a. 9 tot 10 pont swaar en anders
 niet dan Vet / dees ^a Sghapen hebben geen wolte maar haer
 gelijk de Septen en zijn ook wel zoo groot. De ^e Herten
 en Rhee-Kalveren zijnder zoo overvloedigh / dat men se met
 Troepen ziet gaan weyden / inde Bosghazien en vallepen /
 met 50. 60. ja 100 te samen / ende de wilde Koe-beesten des
 gelijck zeer plazant om aan te Sghouwen. Ook zijnder
 Steen-dassen Nos van kouleur diemen wel belopen kan / en
 goed van smaak zijn gelijck Lams ofte Hamelen vleesgh.
 Daar zijn ook Steen-bokken, Hazen, Konynen, Sghild-
 padden, en den Rhenofferus isser ook veel / zijnde een dier
 zoo groot als een Buffel / en goed om te eete dogh groof van
 draad. De Honden zijnder veel al met korte-steerten/ meest
 rood en swaart van kouleur / elk Hottento heeft by naar een
 Hond by hem. Daer zijn Iakhalzen zijnde een Dier als een
 Vos, de welke dooz zijn sgherpe reuk op speurt het Nas voor
 den Leeu zoo dat den Leeu hem voor een Spion gebruikt.
 Daar zijn ook Yser-varkens, Wolven, Tygers, Luparden
 en ^f veel Leeuwen en ^g Elephanten; maar eenige anderen ge-
 loben niet datter Elephanten zijn gelijck wy verklaard heb-
 ben/ hier bozen aan de Mossel-bay in 't besonder. Ende inde
 Zee werden gebonden ook versgherde Beesten, als namelijk
 Zee-Robben, die ook werden genoemd by versgherden per-
 sonen Zee-honden, Zee-wolve ofte Zee-beeren, die zijnder
 ontaljkke of overvloedigh veel/en onthouden haer des ^h So-
 mers meest al wijden breed van het Land af in Zee; maar
 des winters zijnze meest al om de koude wille onder 't Land;
 haer onthoudende aan de Oevers en op de Klippen: De
 Zee-Robben haer op de Klippen in grote menigte onthou-
 dende/en zijn niet goed om te eten vermits de selve zeer Tra-
 nigh zijn; ^k Zee-honden zijn ook grootte Beesten met fraye
 vellen

^c Z.v.Reg.
 voy. 1629.
^d l. Holl.
 voy. 1595.
^e Spilberg.
 voy. 1601.
 en ver-
 sgherde
 andere.

^f P. v.
 Karde
 voy. 1608.
 Z. v. Regt.
 voy. 1629.
^g P. Both.
 voy. 1601.

^h Linsgh,
 cours b.
 cap. 2.

ⁱ I. Holl.
 voy. 1595
^k Matelief
 voy. 1601.

Zee-bee

vellen. De zee-wolven ofte beter ¹ zee-beeren genaamd om ¹ Spilberg. ² voy. 1601.
 dat sy beter Beeren als Wolven gelijcken / ten aensien van
 haar hoofden ende Gresten in alle manieren; uyt-genomen
 dat sy Sgherper Mupl hebben / en agter Lam zijn als Wol-
 ven met d' agterste poten naar (lepende / waarom sy ook zee-
 wolven genoemd worden ofte zee-honden / om dat sy ook
 van fatsoen de Honden gelijcken: Zy zijn soo ras in 't loo-
 pen dat sy de Mensghen by naar te kloek zijn / zijnde ook een
 gedierte seer wreed in 't aansien / fel in 't byten / en sy sullen
 een / twee / a drie mannen niet veer ontwijcken. De ^m zee- ^m Sghip
 koeyen ofte zee-duyvels, zijn soo groot als Koepen of wel ^{Haarl.}
² a 3 maal soo groot als de Robben, deselve gaan wel aan 't ^{Befghr.}
 Land gelijk de Koepen weyden. Daar zijn ook ⁿ zee paer- ^{en ande-}
 den seer groot en wonderlijk om aan te zien aan de strand; en ^{re.}
 inde Nebieren vindmen mede geweldige zee-paarden, ^o To- ⁿ P. Both.
 nyns ofte zee-varkens zijnder ook veel dogh zijn mede ^o Sghip ^{vo.} voy. 1601.
 Cranigh / daar zijn zee-katten en ook een slagh van zee-paar- ^o Sghip
 den soo groot als een Haring &c. ^{Haarl.}
^{Befghr.}
^{en ande-}
^{re.}

Vogelen. Daar zijn Overvloedigh veel Vogelen van brelderhande
 soorten / namelijk ^p Patrysen, Kwakkelen, Leeu-werken, ^p I Holl.
 ende versghede soorten van Mussghen; Daar zijn ook veel ^{vo.} voy. 1595.
^q Rot-ganzen, Berg-eenden met geele bekken / Slobben ofte ^q Spilberg.
 halve Eenden / Pyl-steerten, Smienten, Taelingen, Hout en ^{vo.} voy. 1601.
 Water-sneppen: Daar zijn ontallijcke menigte van Sghol-
 fers zijnde swarte vogels soo groot als Eend-vogels of als
 Ganzen, als ook ontallijcke menigte Pinguyns, het welke
 Vogelen zijn soo groot als klepne Ganzen / ^r hebbende klep- ^r Matelief
 ne digte vedere op 't lijf / en de vleugelen zijn als die van d' Ent- ^{vo.} voy. 1608.
 vogels daar de beederen uyt-getrokken zijn / soo dat haar ^{Spilberg.}
 vederen eer Bond ofte Haar van Beesten als vederen gelijck- ^{vo.} voy. 1601.
 ken; dogh in plaats van vleugelen hebben sy een ledere bin- ^{I. Holl.}
 ne aan pder voet daar sy mede Zwemmen / en nogh beter ^{vo.} voy. 1595.
 kunnen sy het dupken en dat heel fel: Zy zijn wit en swart ^{en ande-}
 gesghakeert van kouleur / en zijn seer hard van huyd / fel in 't ^{re.}
 byten en onthouden haar soo wel in Zee als op de klippen en
 aan 't Land; Zy maken haer nesten onder de Ruyghe /
 Sghrab-

fghzabbende 't zand wegh / daar sy 4 a 5 Eyeren in leggen/
 groter als Ganzen Eperen en mede wit van kouleur / de wel-
 ke men onder de rugge naultjck in 't voorby gaan kan zien.
 Men kan dees vogelen op 't Land zijnde met loopen ligtelijck
 agterhalen / en in 't nest wesende lopen daar niet van allghoon
 men daar by komt / maar byten fel van haar / soo datmenze
 zonder stok niet kan uyt het nest krijgen. Zp zijn ° seer Cra-
 nigh en ^p niet goed om te eeten / of ten ware datmense wel 3 a 4
 maal met veranderingh van water op kookte en verberste/
 ende dan met Boter of smeer in de pan Szade ^q soo zijnze kort
 van bleefgh en goed van smaak. Daar zijn ook Krop-ganzen
 soo groot als een Zwaan / wit van kouleur met een krop on-
 der de keel daar sy levendige vissghen in bergen / hebbende
 daar en boven soo wijden keel datmer een voet in soude kon-
 nen steekken ; Het bleefgh van deze vogels smaakt vissgh.
 Daar zijn ook Meer-koeten, Riet-vogels met roode bekken
 en beemen / en ook soo zijnder eenige weynige Honig-byen :
 Daar zijn ook Struys-vogels, wilde Paauwen, witte Lepel-
 laars soo groot als een Hoen hebbende een hals met 2 a 3 bog-
 ten ; daar zijn ook versghede soorte van Reygers, te weten
 Grote Blaauwe gelijk hier te lande / witte tussghen beyde van
 grootte / en swarte Reygers soo groot als een Meeu die haar
 't meest inde Mourassen onthouden ; Daar zijn ook Kranen ;
 ' versghede soorten van Havikken, en in 't Land ook veel
 Ravens en Exters. Daar zijn Flamengos soo groot als een
 Gang/lang en rood van Beenen / met rode kromme Bekken/
 en rode veeren op de ruggh en vleugels / maar anders dooz-
 gaans wit van veeren. Ook zijnder veel kleyne witte Meeu-
 wen in 't Land / die met groot geraas en getier om de Men-
 sghen vliegen / en den sghutter overzuly bekend maken. Dooz-
 ders zijnder ook veel grootte Pærde-vliegen. Ende dat tot
 een groot voordeel is / dat is dat de vogelen komen vliegen tot
 voorde Trompe van het Roer / soo men zigh maar wat be-
 dektelijck of verborzen houden kan.

• Z.v.Reg.
 voy. 1632.
 p.11. Holl.
 voy. 1595.
 en ande-
 re.
 9 Spilberg.
 voy. 1601.
 en ande-
 re.

7 I. Holl.
 voy. 1595.
 en ande-
 re.

De Vogelen, die haar omtrend Cabo de Bona Esperança, ^q Vogelen
 van het Land af in Zee gezien worden / waar by men 't Land ^{in Zee.}
 gewaar

gewaar word / die zijn van beelderhande soozte daar van wy
alleen eenige der voornaamste vervolgens sullen booz-dragen.

¹Antenayas, zijn grootte geplakte vogelen die veel tijds bo- / Linsghot
ven de droogte in het water zitten omtrent Cabo das Aiguil- / cours. b.
has. Alcatraças, zijn graauwe vogelen by naar als Meeu- / c. 2. en
wen ²Faysons, zijn wat groter als Swaluwen / wit van / Guinea.
pluymen met graauwe ofte Swarte blekken / zijnde op 't lijf / I. Holl.
seer Bont en plakigh maar onder wit / en zijn ligt te kennen / voy. 1595.
wyt anderen ³Gavoitoyns zijn Duykkers omtrent de Caap / Linsghot
in 't water Sittende. Garagiaus, is een soozte by naar als / cours. b.
de Alcatraces. Ian-van-Genten ofte witte-mouwen, is een / cap. 5.
soozte van witte Meeuwen daar van de eynden der vleugelen / en ande-
swart zijn / ⁴Kaap-vogels, zijnde van beeren onder wit en / re.

hoben blaau / zijn grootte Meeuwen soo genoemd dood I. van / v. v. I. v.
Nek ⁵klepne Meeuwen wit onder de Bupk en Blaau op den / Nek voy. 1600.
rugh / die zijnder van versgheden soozten. ⁶Mangas de vel- / x I. van
ludo ofte Fluwele Mouwen, door de Portugezen soo ge- / Heemk.
naamd / dat zijn grootte vogelen met heel swarte punten / voy. 1601.
als flutweel aan de vleugels / ende boozds wit ende graau ge- / y Linsgh.
sprenkelt / deesen houden de vleugelen in 't vliegen niet stil / Guinea
maar slaen die te samen als Dypden. Meeuwen zijnder veel / en ande-
Dypsenden onder anderen een soozte Bont gespikkelde / re.
Meeuwen, hebbende spikkelen als Daalders groot / heel
sghoon van kouleur / dese bindmen ook wel 300 mijlen be-
westen / en 700 mijlen beoosten de Cabo de Bona Esperança.

⁷Witte Vogels / die de vleugelen hoben en onder graau zijn / Matelief
Zee-ravens, met witte plakagtige bekken / en Swart van / voy. 1608.
beeren dees zijnder grootte ende klepne. / Linsgh.
cours. b.
c. 2. en 5.

⁸De Vissghen zijnder ook veel en van versgheden soozten / Spilberg.
onder anderen ⁹een soozte van Platvis Huygen genaamd / voy. 1601.
ende een soozte van fatsoen als Karpers seer Exellent sma- / en ande-
kende ; Daar zijn Sghobbige-harders, Zand-kruypers, / re.
Steen-braassems, Harders, en Kreeften soo groot datter een / b I. Holl.
Man zijn Maaltijd mede doen kan / daar zijn grootte ende / voy. 1595.
klepne ¹⁰Oesters met Pærlen te vissghen / ende ook op de / en ande-
klippen goede grootte ¹¹Mosselen dogh van binden Zward. / re.
c. v. Reg.
voy. 1629.
en ande-
re.